

Xalça sənətinə verilən dəyər

Bu günlərdə Xalça Muzeyinin kolleksiyasına daha bir kolleksiya, XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərinə aid xalçaçılıq aləti olan qayçı hədiyyə olundu.

Qayçını xalça sənətini sevib, ona böyük dəyər verən Ağdam rayonu Quzanlı qəsəbə sakini, 1948-ci il təvəllüdü Şükürov Rövşen İsbəndiyar oğlu hədiyyə etdi. Bu qiymətli xalçaçılıq aləti ona nənəsi - xalça ustası Rəhimova Mədinə xanımdan yadıgardır.

İstedadlı xalça ustası Mədinə xanım 1920-1930-cu illərdə öz evində çoxlu sayda xovlu və xovsuz xalçalar toxuyaraq, qədim xalça sənətini davam etdirib, yaşatmışdır. Bu müqəddəs sənəti neçə-neçə qız-gəlinə öyrətmiş, həyat tərzinə rəvnəq vermişdir.

Rövşen müəllim gözünü açandan evlərində hər zaman xana qurulmasını, ərşin çəkilməsini, kücünün götürülməsini, dəhnə döyülməsini və s. toxuculuq proseslərini, xalçaçılıq alətləri olan həvə, kirkid, qayçı, qarmaqlı bıçaq görmüş, xalı-xalça toxunuşunun şahidi olmuşdur. O, sovet dönəmində daim partiya işində, məsul vəzifələrdə çalışmasına baxmayaraq, həmişə qədim el sənətinə, müqəddəs xalça sənətinə böyük hörmətlə yanaşmışdır.

Öz xalqına, obasına olan bağlılığı, maddi və mədəni irsə olan sevgisi onu maddi dəyərlərin saxlanacağı yeri olan Azərbaycan Xalça Muzeyinə gətirib çıxardı. Ona doğma olan bu toxuculuq alətini, qədim xalça sənətimizin bir nümunəsi olan qayçını hədiyyə etmək nənəsi Mədinə xanıma və onun qismində yüzlərlə Azərbaycan xalça ustalarının xatirəsini əziz tutub, yad etmək, onu daha müqəddəs məkana etibar etməkdir.

Xalqımız üçün qiymətli olan və qədim ənənələrdən xəbər verən bu hədiyyə xalçaçılıq sənətinin bir nümunəsi kimi muzeydə qorunacaq, yerli və əcnəbi qonaqlara təqdim ediləcək, gələcək nəsillərə çatdırılacaq.

Doğma yurdumuz Azərbaycanı hər zaman bütün dünyada məşhurlaşdıran sənaye sahəsində milli sərvətimiz neft, incəsənət, mədəniyyət sahəsində isə öz monumentallığını, qədimliyini qoruyan, maddi və mədəni irsimiz olan xalçalarımızdır. Dünya muzeylərində, şəxsi kolleksiyalarda sərgilənib, orta əsrlərdə Avropa rəssamlarının əsərlərini bəzəyən xalçalarımız, sanki təmkinlə "Səni tərənnüm edirəm, doğma Azərbaycanım!" - deyir.

Bəli, həqiqətən də xalça böyük bir xalqın namusu, qeyrəti, vicdanıdır. Nəsildən-nəsle ötürülən xalça sənətində, xalçalarımızda bir müqəddəslik vardır. Həyatın, təbiətin bütün çalarlarını özündə əks etdirən xalçalarımızın sirri hələ də tam açıqlanmayıb. Dünyanın sanki səkkizinci möcüzəsi olan Azərbaycan xalçaları özündə nə qədər sirri qoruyur.

Əsrlərdir ki, tariximizlə birlikdə irəliləyən xalçalarımız keçmişimizdən, adət-ənənəmizdən, məişətimizdən, inanclarımızdan xəbər verməklə yanaşı, xalqımızın dünyagörüşündən, fəlsəfi baxışlarından da məlumat verir. Hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəs olan xalça, evin, ailənin yaraşığı olmaqla bərabər, bir qoruyucu kimi onları bəd nəzərdən, uğursuzluqlardan və s. mənfi auralardan qoruyur. Bu mənada "Xalça qoruyandır", "Xalça pirdir" və s. kimi sayısız-hesabsız deyimlər, məsəllər yaranmışdır.

Sevindirici haldır ki, 2010-cu ildə YUNESKO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs Repräsentativ Siyahısına daxil olan Azərbaycan Xalça Sənəti artıq müasir standartlara cavab verən möhtəşəm bir binada tanınır, təbliğ olunur, gələcək nəsillər üçün qorunur.

Burada Azərbaycan xalça sənəti, zərgərlik, misgərlik, nümünələri, bədii tikmə qədim adət-ənənələrimiz, 2014-cü ildə YUNESKO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs Repräsentativ Siyahısına daxil olan Azərbaycan Kələğayı Sənəti daha ətraflı şəkildə təqdim olunur. Dünyanın əksər ölkələrindən maddi irsimizin sorağına hər gün neçə-neçə qonaq gəlir.

Maraqlı haldır ki, innovasiyanın, informasiya texnologiyalarının yüksək inkişaf etdiyi müasir dövrimizdə gənclər arasında bu sənətə maraq böyükdür. Bu gün, Azərbaycanda xalçaçılığın yaşaması, qorunması məqsədilə

bir çox işlər görülür.

Bələ ki, "Azərbaycan xalçası Azərbaycan mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsidir" ideyası əsasında 2010-cu ildə "Azərbaycan Xalçaçıları" İctimai Birliyi yarandı. İctimai Birlik Azərbaycan xalqının milli ənənələrinin, maddi və qeyri-maddi mədəni irsinin yaşadılmasına, inkişafına, tanınmış elm və mədəniyyət xadimlərinin yaradıcılıq potensialının birləşdirilməsi, istedadlı uşaq və gənclərin, yaradıcı xalçaçı sülalələrinin dəstəklənməsi, və s. istiqamətlərdə fəaliyyət göstərərək qədim sənətimizi yaşadır. Bütün bunlarla yanaşı, Birlik dünya muzeylərində olan Azərbaycan xalçalarını tədqiq edir, milli xalçaçılıq sənətinin aktual problemlərinin həlli üzrə yeni üsullar axtarır, unudulmaqda olan xalça texnologiyalarının bərpa edir və s.

Məsələn, Azərbaycan ərəzində dəstərxanların toxunulmasında böyük bir fasilə yaranmışdı. Bunları nəzərə alan "Azərbaycan Xalçaçıları" İctimai Birliyi unudulmaqda olan dəstərxanların qədim çeşnilərini yaşatmaq məqsədi ilə müasir dəstərxanların toxunulması üçün layihə hazırladı, Xalça Muzeyi ilə birlikdə bu layihəni həyata keçirdi. Təklifi müsbət qarşılayan toxucular bu işə böyük həvəslə başlayaraq, biri-birindən gözəl, nəfis dəstərxanlar toxuyub, ərəsəyə gətirdilər. "Azərbaycan Xalçaçıları" İB-nin daha bir məqsədi bölgələrdə yaşayan sənətkarları arayıb-aşkarlamaq, onların maraqlı sənət nümunələrini cəmiyyətə daha da yaxından tanıtmayaqdan ibarətdir.

Görülən bütün bu işlər qədim adət-ənənələrə söykənən xalça sənətinin gənc nəsillərə çatdırılması, sevdirilməsi məqsədi daşıyır.

Xəyalə